

Джеймс Джойс

Сестрите

Този път нямаше шанс за него, беше третият удар. Нощ след нощ аз бродех из къщата (бях в почивка) и изучавах светлината през прозореца и нощ след нощ светеше по един и същи начин, слабо и едва едва. Мисля. Че ако умре, ще мога да видя отражението на свещите в тъмата, две свещи трябваше да горят на гроба. Той честичко казваше „Няма да съм още дълго на този свят“, а аз си мислех, че говори безсмислици. Е, сега знам, че са били верни. Нощ след нощ, докато гледах през прозореца чувах тези думи, които ме парализираха. Винаги са ми звучали странно, както думата гномон на Евклид или симония в катехизиса. А сега ми звучаха като нещо лошо и грешно. Изпълваха ме със страх, усещах, че съм близо до него, че и с мен ще свърши пакостната си работа.

Старият Котър седеше до огъня и пушеше, като слязох долу за вечеря. След като майка ми сипа овесената каша и излезе за малко, отбеляза:

– Не, не бих казал, че той беше точно..., но в него имаше нещо чудато, около него витаеше нещо странно. Казах си мнението...

После пак си запуши лулата, подреждайки мислите си. Горкият стар глупак! Когато се запознахме с него, той ни беше по-скоро интересен, говореше за мравки и червеи, но скоро ми писна от него и от безкрайните му истории за дестилационната.

– Имам си собствена теория за всичкото това, – каза той. – мисля, че беше един от онези... особени случаи, но би било твърде силно да се каже...

Пак си запуши лулата, без да ни каже теорията си. Чичо ме изгледа и ми каза:

– Ами, скоро стария ти приятел ще си отиде, колкото и да съжаляваш, че го чуваш.

– Кой? – питах аз.

– Татко Флин.

– Умря ли?

– Мистър Котър тъкмо ни разказваше. Идвал оттам.

Знаех, че ме наблюдават и продължих да се храня, като че ли нищо не се е случило. Чичо обясняваше на Котър:

– Младака и аз бяхме големи приятели. Стареца му казал някаква голяма тайна и казват, му давал големи надежди.

– Бог да го прости! – набожно каза леля.

Старият Котър ме погледна за кратко. Усетих, как мъничките му, блестящи черни очички ме изследваха, но аз не го удостоих с внимание. Върна се към лулата си, но после грозно избухна:

– Не си харесвам децата, да кажеш толкова много на мъж като оня!
– Какво имате предвид, Мистър Котър? – попита леля ми.
– Ами имам предвид, лошо е за децата. Мисля, че трябва да оставиш хлапето да бяга и да играе с другите като него, а не да... Прав ли съм, Джак?

– Това е и моят принцип! – каза чичо – Научи го да се оправя сам. Това е и което казвам на оня розенкройцер там, да се калява. Откак съм хлапе си правя студени бани лете и зиме. И ето какъв човек съм сега. Образованието е хубаво... Мисис Котър, трябва да донесе овнешкия бут. – обърна се към леля.

– Не, не, не е за мен!

Сложи ястието на масата.

– Но защо смятате, че не е добро за децата, Мистър Котър? – попита тя.

– Лошо е за децата, – каза стария Котър – защото са твърде впечатлителни. Когато децата гледат неща като тези, има ефект...

Напълних си устата с овесена каша, от страх, да не дам израз на гнева си. Този досаден, червендалест имбецил!

Заспах късно. Бях бесен на стария Котър, че ме третира като дете и че ме обърка с неговите безумни сентенции. В тъмнината на стаята си представих отново тежкото сиво лице на паралитика. Завих се през глава и се опитах да мисля за Коледа. Но сивото лице ме следваше. Мърмореше и най-сетне разбрах, че се опитва да ми изповяда нещо. Почувствах как душата ми се понася към някакво прекрасно място, но отново го видях там, чакаше ме. Започна да ми обяснява нещо, шептейки, а аз се чудех защо се усмихва постоянно и защо по устните му има слюнка. Спомних си, че умря от инсулт и почувствах как се усмихвах и аз, като че ли му опрощавах греха.

На другата сутрин, след закуска, се спуснах надолу, за да разгледам малката къща на улица „Великобритания“. Беше непретенциозно магазинче, регистрирано с неясното Текстилен магазин. Продаваха се основно детски боти и чадъри, а обичайно на вратата имаше табела „Поправка на чадъри“. Сега нямаше бележка, беше затворено. На витрината имаше много платове от креп, закачени на ивица. Две бедни жени и момчето от телеграфната станция четяха бележка, закачена на платовете. Приближих се и се зачетох.

1 юли 1895

Свещеник Джеймс Флинт (преди от църквата Сент Катерин,
на улица Мийт), на 65 год.

Вечна му памет.

От бележката разбрах, че е починал, бях толкова смутен, съжалявах до дъното на душата си. Ако не беше мъртъв, сега щях да отида в малката тъмна стаичка, в дъното на магазина и да го намеря да седи на креслото пред огъня, обвит в палтото си. Предполагам, че леля щеше да ми даде да му занеса пакетче Висококачествено емфие и той щеше да поеме стаписващата си доза. Винаги аз изваждах пакетчето от голямата черна кутия, защото ръцете му трепереха ужасно и щеше да разсипе половината по пода. Дори като надигаше ръката си към носа, малки облачета емфие се посипваха през пръстите му по палтото. По него като че ли имаше постоянно пътечки от емфие, които ми придаваха вид на дън свещеник в изтърканите си зелени дрехи, със старата червена кърпичка, доста почерняла и както винаги, с петната от емфие, колкото и да се опитваше да ги изтупа, все не се получаваше.

Исках да отида и да го видя за последно, но няхах достатъчно кураж да почукам. Тръгнах бавно надолу по улицата, зачетох се в театралните афиши. Намирах за странно, че нито аз, нито денят не бяхме мрачни, дори напротив, чувствах се свободен, като че ли смъртта му ме бе освободила от нещо. Чудех се дали не е от онова, което каза чичо ми снощи, че ме очаква нещо голямо. Беше учил в Ирландския колеж в Рим и ме учеше да говоря правилен латински. Разказваше ми за катакомбите, за Наполеон Бонапарт, обясняваше ми значението на масонските церемонии и на знаците по официалните одежди на свещениците. Понякога го забавляваше да ми задава трудни въпроси, например какво би трябвало да направи човек в определена ситуация, дали даден грях е дребен или смъртен. Въпросите му разкриваха, колко объркани, сложни и тайнствени са църковните институции, за които смятах, че са простички действия. Дългът на свещеника от светото причастие до тайната на изповедта ми изглеждаше толкова голям, че се чудех как е възможно някой да има толкова сила, че да се нагърби с него, не бях изненадан дори, когато ми каза, че бащите на църквата са писали книги, дебели като Телефонен указател и толкова точно и кратко описани, колкото рекламните във вестниците, включващи всичките тези въпроси. Като се замислех над тях или не намирах отговор, или беше прекалено глупав и непълен, той се засмиваше и поклащаше глава два-три пъти. Понякога ми предлагаше размислите на масоните, караше ме да се уча чрез сърцето и

докато бърборех, той пак се засмиваше подигравателно и клатеше глава, после смъркаше емфие. Засмивайки се показваше ужасните си пожълтели зъби, облизвайки с език долната си устна, навик, който ме отвращаваше още от началото на нашето познанство, преди да го познавам добре.

Разхождах се под лъчите на слънцето и се опитвах да си спомня думите на стария Котър и съня си след това. Сънувах дълги кадифени завеси и антична пееща лампа. Чувствах, че съм ужасно далече, в земя, където хората бяха странни, мисля, че в Персия... Но не можех да си спомня края на съня.

Вечерта леля ме помоли да отида с нея в къщата на скърбящите. Беше по залез, прозорците на къщата, обърнати на запад, отразяваха смътното слънце, покрито от голям облак. Нани ни посрещна в хола и тъй като не беше прието да я прегърне, леля само й стисна ръка. Старата жена посочи нагоре въпросително, леля кимна, придружи ни нагоре по обикновеното стълбище, наведената й глава едвам достигаше нивото на перилата. Спряхме на първия етаж и ни показа отворената врата на стаята, където лежеше мъртвия. Леля влезе, а старата жена, виждайки, че аз стоя объркан и не искам да прекося прага, ме покани отново с жест.

Влязох на пръсти. Стаята и лицето на мъртвия бяха облени с приглушена златна светлина, в сред която свещите изглеждаха като призрачни пламъчета. Той лежеше в ковчег. Тримата отидохме да се поклоним. Исках да се помоля, но не можех да си събера мислите, защото двете жени шепнеха нещо и ме объркваха. Забелязах колко непохватно е закръпена полата й, откъм гърба и колко силно са изтъркани петите на обувката й. Изведнъж си въобразих, че старият свещеник се хили от ковчегата.

Но не! Когато станахме на крака и отидохме до главата му, видях, че не се смее. Лежеше, тържествен и замислен, като че ли пред олтара, като че ли ръцете му държаха потира. Лицето му беше твърде примирено, огромно и сиво с големи черни ноздри, заобиколени от бели косъмчета. В стаята се усещаше силния мирис на цветята.

Прекръстихме се и излязохме. В стаичката долу, Елиза седеше до камината. Запътих се към обичайното си място на стола в ъгъла, Нани отиде до бюфета и донесе бутилка шери и няколко стъклени чаши. Остави ги на масата и ни покани на по чаша вино. После със съгласието на сестра си, тя сипа по малко шери и ни подаде чашите. Предложи ми и сметанови кексчета, но аз отказах категорично, сметнах, че ще вдигна твърде много шум, докато ям. Усетих някак си, че моят отказ я обърка,

заобиколи тихо дивана и сетна срещу сестра си. Никой не каза ни дума, всички се взирахме в празната камина.

Леля почака, докато Елиза даде знак и сетне каза:

– Ах... Той отиде в един по-добър свят!

Елиза кимна в знак на съгласие. Леля прокара пръст по чашата, преди да отпие.

– Беше ли... спокоен? – пита.

– О, твърде спокоен, мадам! – каза Елиза. – Дори не разбрахме, че си отива. Прекрасна смърт, благодаря Богу!

– И всичко...

– Отец О'Рурк беше при него вторника, изповяда се, подготви го и всичко...

– Той е знаел, тогава?

– Беше почти примирен!

– Изглеждаше твърде примирен! – додаде леля.

– Това каза й жената, която извикахме, за да го умие. Каза, че изглеждал като че ли заспал, изглеждал спокоен и примирен. Никой не би си помислил, че от него би излязъл такъв красив мъртвец.

– Да, наистина! – каза леля.

Сръбна повечко от чашата си и каза:

– Ами, Мис Флинт, трябва да се радвате, че сте направили всичко възможно за него. Трябва да кажа, че бяхте твърде добри към него.

Елиза приглади края на роклята си.

– Ох, бедния Джеймс! – каза. – Бог знае, че направихме всичко, колкото и да сме бедни, той получаваше всичко, което желаше!

Нани облегна глава на възглавницата, изглежда заспиваше.

– Скъпата ми Нани! – каза Елиза, гледайки я. – уморена е! Цялата работа, тя и аз, търсенето на жена, която да го умие, поставянето в ковчега, после уреждането на масонската служба в параклиса. Благодаря на Отец О'Рурк, не знам какво бихме правили без него. Прати цветя, двата свещника за параклиса, писа статия за „Freeman's General“, всичките некролози и документи за гробищата и за застраховката на бедния Джеймс.

– Колко е добър! – каза леля.

Елиза затвори очи и бавно поклати глава.

– Ах, няма по-истински от старите приятели! – каза тя! – Когато всичко е казано и направено, няма приятели, на които да се довериш!

– Наистина, вярно си е! – каза леля. – И съм сигурна, че сега като дух, той няма да забрави всичкото добро, което сте сторили за него!

– Ох, бедният Джеймс! – каза Елиза. – Той не ни беше никакъв проблем! Повече няма да го чуем в къщата. Вече знам, че си е отишъл, че всичко си е отишло!

– Дори и когато всичко свърши пак ще ви липсва! – рече леля.

– Знам това! – каза Елиза. – Повече никога няма да му нося чаша бульон, нито вие, Мадам, повече никога няма да му изпращате емфии! Ох, бедният Джеймс!

Спря се, като че ли искаше да си припомни нещо от миналото и после продължи:

– Имаше нещо чудновато у него напоследък. Когато му носех супата, го намирах да лежи на стола, с моливеник на пода и с отворена уста.

Посочи към носа си и се намръщи, после продължи:

– Преди да си отиде лятото, един слънчев ден реши да отиде до къщата, в която сме родени, долу в Ириштаун, взе мен и Нани. Нае една от онези нови каляски, за които му бе казал Отец О'Рурк, било евтино за един ден от Джони Руш и тръгнахме в събота вечерта... О, горкия Джеймс, полудя!

– Бог ще се смили над душата му! – каза леля.

Елиза извади кърпичка и избърса сълзите си. После я сложи обратно в джоба си и се загледа напред в нищото, без да говори.

– Винаги е имал скрупули! – каза най-накрая тя. – Свещеническият дълг не му понасяше. И после животът му бе, може да се каже, кръстопът!

– Да! – каза леля. – Беше объркан човек! Виждаше се!

Стаята потъна в тишина, отидох до масата, опитах шерито и се върнах тихо в ъгъла. Елиза се беше замислила. Чакахме да разчупи тишината, след дълга пауза каза бавно:

– Започна, когато счупи онази църковна чаша. Тогава започна всичко... Разбира се, казаха, че не било нищо. Но сетне... Казаха, че било момчешка грешка... Но милия Джеймс беше прекалено нервен, Бог да го прости!

– И какво? – каза леля. – Чух нещо...

Елиза кимна.

– Това се отрази на разсъдъка му! – каза тя. – След тази случка, той започна да говори сам на себе си и да се чуди на себе си. Една вечер каза, че някой го повикал и тръгна, не можаха да го намерят никъде. Търсиха го тук и там, а не можаха да намерят и следа от него. Тогава писарят предположи, че е в параклиса. Намериха ключовете, отвориха вратата, писарят, Отец О'Рурк и още един свещеник светнаха лампите... И

представете си, намериха го там, седеше в тъмното пред изповедалнята, полу-буден и се смееше тихо на себе си.

Спря се изведнъж и като че ли се заслуша. Аз също, но нямаше звуци в къщата, знаех, че старият свещеник лежи в ковчега, тържествен и замислен в смъртта, с потира на гърдите.

Елиза продължи:

– Полу-буден и хилещ се на себе си... И така, разбира се, като видели това, решили, че става нещо с него...

КРАЙ

© 1914 Джеймс Джойс
© 2008 Мирена Пламенова, превод от английски

James Joyce
The Sisters, 1914

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5477>]